

El repte de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística

El 30 de desembre de 1997 el Parlament de Catalunya va aprovar amb el vot favorable de més del vuitanta per cent dels diputats la Llei de política lingüística, que va ser promulgada pel president de la Generalitat el 7 de gener, publicada al DOGC en versió catalana, castellana i aranesa el dia 9 del mateix mes i que va entrar en vigor al cap de vint dies.

El contingut essencial de la Llei

La Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, consolida la política que el Govern de la Generalitat havia realitzat en aplicació de la Llei de normalització lingüística de 1983 en els camps de l'Administració, l'ensenyament i els mitjans de comunicació institucionals, millora la regulació de diversos aspectes de l'ús oficial (notaries, registres públics, documentació mercantil, Administració de justícia) i, finalment, estableix un marc per al foment de l'ús del català en sectors fins ara orfes de regulació legal específica, com són el món socioeconòmic, els mitjans de comunicació privats i determinades indústries culturals. També ordena al Govern de la Generalitat l'adopció d'un seguit de mesures de foment de la llengua catalana en diferents àmbits.

La Llei de 1983 procurava en essència el desenvolupament del punt 3 de l'article 3 de l'Estatut d'autonomia. Aquest punt disposa que «la Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya». La Llei de 1998 té un abast més ample i pretén desenvolupar l'article 3 de l'Estatut en la seva totalitat. Per això, a més d'establir les mesures que abans he esmentat, en el seu capítol preliminar formula els conceptes de llengua pròpia (que resulta de l'apartat 1 de l'article 3 de l'Estatut) i de llengua oficial i, per tant, de doble oficialitat, que resulten de l'apartat 2 del mateix article estatutari.

El català com a llengua pròpia de Catalunya

L'article 2.1 de la Llei qualifica el català com a llengua pròpia de Catalunya. El preàmbul aclareix el referent simbòlic d'aquesta declaració quan diu que «la llengua catalana és un element fonamental de la formació i la personalitat nacional de Catalunya», «la veu original» amb la qual la comunitat lingüística catalana «ha fet al llarg dels segles una valuosa contribució a la cultura universal» i «el testimoni de fidelitat del poble català envers la seva terra i la seva cultura específica».

Del fet que el català sigui la llengua pròpia de Catalunya, la Llei de política lingüística n'extreu conseqüències jurídiques per als referents col·lectius, com són les institucions pròpies, el territori, la cultura i la societat, i que, a més, donen coherència interna al text legal.

Per això el català, com a llengua pròpia, és la llengua de totes les institucions de Catalunya, i en especial de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local i de les corporacions públiques, dels mitjans de comunicació institucionals i de l'ensenyament. Són els àmbits en què la Llei estableix l'ús normal, és a dir, general i habitual del català.

Des del punt de vista territorial, el català és, a més de la llengua de les administracions territorials catalanes (Generalitat i corporacions locals) i la de la toponímia, la llengua en la qual la societat tendeix a desenvolupar tota l'activitat i, per tant, la llengua preferentment emprada per les altres institucions de Catalunya (notariat, registres, Administració de l'Estat, confessions religioses, institucions estrictament privades amb interès públic, sindicats...) i també, en general, per les empreses i entitats que ofereixen serveis al públic en el territori de Catalunya. La Llei garanteix que en aquests àmbits s'usarà almenys el català.

El concepte de llengua pròpia incideix també en la societat (per això, la Llei estableix a l'article 2.3 un mandat a les institucions per raó del qual han de promocionar-ne el coneixement i fomentar-ne l'ús entre els ciutadans) i també en els mitjans de comunicació escrits, les emissores de ràdio i de televisió, la producció editorial, les arts de l'espectacle, la cançó, la cinematografia i en general la difusió de la cultura, la informàtica, l'enginyeria lingüística, la publicitat, les activitats laborals, les professionals, les esportives, les associatives i les lúdiques.

Si el concepte de llengua pròpia es fonamenta en el principi de la territorialitat i té un referent clarament col·lectiu, el concepte de llengua oficial, aplicat al català i al castellà (indissociable, per tant, de la idea de la doble oficialitat per imperatiu de l'Estatut), té el seu fonament en el principi de la personalitat. Garanteix als ciutadans i ciutadanes els drets subjectius, que són proclamats explícitament, a aprendre les dues llengües i a poder usar-les lliurement en totes les seves activitats públiques i privades amb plena validesa i eficàcia jurídica. És el que afirma l'article 3.2 de la Llei: «Els actes jurídics fets en qualsevol de les dues llengües oficials tenen, pel que fa a la llengua, plena validesa i eficàcia».

Les conseqüències de la declaració d'oficialitat són, d'una banda, que les administracions públiques actuen normalment en llengua oficial i no en cap altra i que tots els actes jurídics realitzats en qualsevol de les llengües oficials tenen plena validesa sense necessitat de traducció per exigir-ne judicialment o extrajudicialment el compliment. D'aquesta manera, l'oficialitat del català i del castellà s'insereix en l'àmbit normatiu atribuït al ciutadà el dret individual d'elecció entre les dues i establint la impossibilitat d'al·legar desconeixement de cap de les dues.

La Llei de política lingüística és una nova fita en el procés de recuperació de la presència amb dignitat de la llengua catalana en tots els àmbits de la societat. No és ni un trencament amb la política que des de fa vint anys aplica el Govern de la Generalitat ni un tornar a començar. Hi ha novetat en la Llei però continuïtat en la política. Continuïtat en els objectius i novetat en els instruments.

Els objectius, ara més explícits, continuen essent els de fer possible que tothom a Catalunya conegui les dues llengües oficials i pugui elegir lliurement la que vol usar en tots els àmbits i permetre que tota l'activitat social es desenvolupi en català, la llengua pròpia del país, en condicions de no subordinació lingüística. És a dir, que tothom conegui el català i el castellà però que el català embolcalli el paisatge i la vida pública de Catalunya.

Les dues llengües oficials

Continuïtat i canvi

Un cop ha entrat en vigor el text legislatiu caldrà fer un seguit d'actuacions per tal de divulgar-ne el contingut, desplegar-lo amb l'elaboració de normes reglamentàries i aplicar-lo, amb la realització de les polítiques i les actuacions concretes necessàries per tal que les seves disposicions siguin plenament eficaces per estendre l'ús del català a tots els àmbits.

L'impuls i el seguiment de l'aplicació de la nova Llei exigeix del Govern i l'Administració de la Generalitat un esforç de coordinació en l'aplicació de la seva política lingüística de manera que, tot garantint una única direcció, l'aplicació sigui sectorialitzada i impliqui profundament tots els departaments i òrgans que en depenen afectats per raó de la matèria.

La necessitat de coordinació

La voluntat de coordinació va quedar clarament explicitada una setmana després de l'entrada en vigor de la Llei amb l'aprovació pel Govern del Decret 36/1998, de 4 de febrer, de mesures per a l'aplicació de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. El Decret significa alhora la renovació, l'elevació de rang i la refosa del contingut dels decrets 396/1983, de 8 de setembre, de creació de la Comissió per a la Normalització Lingüística, 397/1983, del mateix 8 de setembre, d'assignació a la Direcció General de Política Lingüística de les funcions relatives al seguiment i la impulsió de l'aplicació de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, i 41/1986, de 13 de febrer, de creació d'òrgans auxiliars de la Comissió per a la Normalització Lingüística i de la Direcció General de Política Lingüística.

D'una banda, el Decret ha encarregat la coordinació del procés d'aplicació de la Llei a la Comissió Tècnica de Política Lingüística, formada pels consellers de la Presidència i de Cultura, els secretaris generals de tots els departaments i el director general de Política Lingüística. Hi actua de secretari el president del Consell Tècnic, és a dir, el secretari del Govern. D'altra banda, ha atribuït a la Direcció General de Política Lingüística, a més de les competències que li corresponen segons el Decret 173/1991, de 30 de juliol, que en regula també l'estructura, les de donar suport tècnic a tots els departaments de la Generalitat, elaborar els instruments de planificació lingüística general que preveu l'article 39.1 de la Llei, fer el seguiment de l'aplicació de la política lingüística, preparar l'informe al Parlament que preveu l'article 39.3 de la Llei, vetllar per l'ús correcte de la llengua catalana, en especial de la terminologia i els llenguatges d'especialitat, per part de tots els departaments de la Generalitat, d'acord amb la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans i dirigir i coordinar la Xarxa Tècnica de Política Lingüística.

Finalment, el Decret 36/1998, de 4 de febrer, redefineix les funcions de la Xarxa Tècnica i de la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (CALA), i dóna una especial transcendència a l'ús correcte del català segons la normativa de l'IEC i a la difusió, a través de l'Administració, de la terminologia elaborada pel TERMCAT i dels llenguatges d'especialitat. D'aquesta manera s'aprofita el potencial de l'Administració no només per fer polítiques d'extensió de l'ús del català, sinó també per contribuir a la compleció i al manteniment de la qualitat de la llengua.

Un repte per a tots

La Llei 1/1998, de 7 de gener, representa un repte extraordinari per al Govern de la Generalitat. Li dóna molts més instruments d'intervenció sobre la llengua que la de 1983, perquè amplia els destinataris de la norma, que ja no són només les administracions, els funcionaris o la comunitat educativa, sinó molts altres

agents socials, des dels botiguers a les grans empreses de serveis, des dels titulars de les emissores de radiodifusió als distribuïdors de productes cinematogràfics.

També és un repte per a tots els qui treballem en relació amb la política i la planificació lingüística i, molt en especial, per als qui ho fem en el marc de l'Administració de la Generalitat o d'organismes consorciats. El Decret 36/1998, de 4 de febrer, fa explícit aquest repte, que forçarà els tècnics als quals s'adreça preferentment la revista *LLENGUA I ÚS* a un important canvi d'hàbits.

En aquest sentit, l'article 39 de la Llei, dedicat a les mesures de planificació, permet un comentari especial perquè preveu que el Govern s'ha de dotar d'instruments de planificació general consistents en programes periodificats i que ha d'informar cada any el Parlament de les actuacions de política lingüística i dels resultats obtinguts.

L'elaboració del Pla general aprovat el 1995 va ser durant més de tres anys el principal objectiu de la Direcció General de Política Lingüística. Després es va convertir en el nucli bàsic del seu treball. Moltes de les seves propostes han estat incorporades a la Llei de política lingüística. Moltes de les experiències adquirides en la seva elaboració o el seu seguiment són i seran de gran interès en aquesta nova etapa. Caldrà fer un esforç d'adaptació a un marc normatiu que, tot mantenint els objectius generals de la política lingüística del Govern, n'altera els instruments i els destinataris.

L'aprovació de la Llei comporta la necessitat de redefinir l'estructura i el concepte mateix del Pla general de normalització lingüística de 1995. Aquell Pla va ser concebut com un sistema d'objectius i de mesures a llarg termini per tal de superar el marc de la Llei de 1983. Per això incidia en alguns sectors o àmbits, com són el socioeconòmic, el de les institucions sanitàries i socials o el d'alguns col·legis professionals als quals la Llei només es referia amb caràcter general.

Ara, la Llei de 1998 esdevé l'eix central de les actuacions de política lingüística que el Govern i els agents socials implicats han de complir per imperatiu legal i no per simple acord de voluntats. D'aquesta manera la Llei és la base d'una planificació lingüística establerta democràticament pel Parlament. Si el Pla general aprovat el 1995 explicitava la voluntat del Govern d'avançar en matèria de política lingüística més enllà de la Llei de 1983, la Llei de 1998 és un mandat legal que obliga a actuar. Els nous instruments de planificació seran complementaris i no substitutoris de la Llei. Han de complementar-la, facilitar-ne l'aplicació i preveure'n el seguiment.

L'aplicació de la nova Llei planteja, per tant, un nou entorn de treball per avançar en la generalització del coneixement complet i l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits. Aquest és un objectiu col·lectiu tendent a enfortir la identitat nacional i a assegurar la imprescindible cohesió social del poble català. Per assolir-lo és necessària la implicació de totes les institucions i tots els agents socials i és fonamental la motivació i la il·lusió de tots aquells que tenen responsabilitats polítiques o tècniques en el disseny, l'aplicació o el seguiment dels resultats de la política lingüística, als quals demano precisament això, implicació, motivació i il·lusió.